

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

10 iulie 2014 *

„Articolul 102 TFUE — Abuz de poziție dominantă — Piețele spaniole ale accesului la internet în bandă largă — Micșorarea marjei — Articolul 263 TFUE — Controlul legalității — Articolul 261 TFUE — Competență de fond — Articolul 47 din cartă — Principiul protecției jurisdicționale efective — Control de fond — Cuantumul amenzii — Principiul proporționalității — Principiul nediscriminării”

În cauza C-295/12 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 13 iunie 2012,

Telefónica SA, cu sediul în Madrid (Spania),

Telefónica de España SAU, cu sediul în Madrid,

reprezentate de F. González Díaz și de B. Holles, abogados,

recurente,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castillo de la Torre, de É. Gippini Fournier și de C. Urraca Caviedes, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

France Telecom España SA, cu sediul în Pozuelo de Alarcón (Spania), reprezentată de H. Brokelmann și de M. Ganino, abogados,

Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc Consumo), cu sediul în Madrid, reprezentată de L. Pineda Salido și de I. Cámara Rubio, abogados,

European Competitive Telecommunications Association, cu sediul în Wokingham (Regatul Unit), reprezentată de A. Salerno și de B. Cortese, avvocati,

interveniente în primă instanță,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby și C. Vajda (raportor), judecători,

* Limba de procedură: spaniola.

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 mai 2013,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 septembrie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Telefónica SA și Telefónica de España SAU (denumite în continuare, împreună, „recurente”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene Telefónica și Telefónica de España/Comisia (T-336/07, EU:T:2012:172, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta a respins acțiunea având ca obiect anularea Deciziei C(2007) 3196 final a Comisiei din 4 iulie 2007 privind o procedură în temeiul articolului 82 [CE] (cazul COMP/38.784 – Wanadoo España/Telefónica) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), precum și cererea subsidiară a acestora de anulare sau de reducere a cuantumului amenzii care le-a fost aplicată prin această decizie.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 17

- 2 Perioada încălcării este cuprinsă între lunile septembrie 2001 și decembrie 2006. Or, la data de 1 mai 2004, Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3) a fost abrogat și înlocuit de Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101 TFUE] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediția specială, 08/vol. 4, p. 269).
- 3 În consecință, Regulamentul nr. 17 era aplicabil situației de fapt din cauză până la 1 mai 2004, dată la care Regulamentul nr. 1/2003 a devenit aplicabil. Trebuie însă subliniat că dispozițiile pertinente ale Regulamentului nr. 1/2003 sunt, în esență, identice cu cele din Regulamentul nr. 17.
- 4 Articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 prevedea:

„Prin decizie, Comisia poate să impună întreprinderilor sau asocierilor de întreprinderi amenzi de la 1 000 la un milion de ECU sau chiar mai mari, dar care să nu depășească 10 % din cifra de afaceri a exercițiului financiar precedent a fiecăreia dintre întreprinderi care în mod intenționat sau din neglijență:

(a) comit o încălcare a dispozițiilor articolului [81] alineatul (1) [CE] sau ale articolului [82 CE] sau

[...]

La stabilirea valorii amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.” [traducere neoficială]

- 5 Articolul 17 din Regulamentul nr. 17 prevede:

„Curtea de Justiție are plenitudine de competență în sensul articolului [229 CE] cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu; aceasta poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.” [traducere neoficială]

Regulamentul nr. 1/2003

- 6 Articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, care a înlocuit articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, prevede:

„Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi asupra întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

(a) încalcă articolul [101 TFUE] sau [102 TFUE]

[...]

Pentru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

[...]”

- 7 Articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, care a înlocuit articolul 17 din Regulamentul nr. 17, prevede:

„Curtea de Justiție are plenitudine de competență cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu. Curtea de Justiție poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.”

Liniile directoare din 1998

- 8 Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CECO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile directoare din 1998”) prevăd la punctul 1 A, consacrat evaluării gravității încălcării:

„A. Gravitatea La evaluarea gravității încălcării, trebuie să se țină seama de natura sa, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante. Încălcările sunt, așadar, împărțite în trei categorii: încălcări minore, încălcări grave și încălcări foarte grave.

— încălcări minore:

[...]

Amenzi posibile: de la 1 000 la 1 milion de [euro].

— încălcări grave:

[...]

Amenzi posibile: de la 1 milion la 20 de milioane de [euro].

— încălcări foarte grave:

Acestea sunt, în general, restricții orizontale, precum cartelurile de fixare a prețurilor și cote de împărțire a piețelor, sau alte practici care aduc atingere bunei funcționări a pieței unice, precum cele care vizează împărțirea piețelor naționale și abuzuri clare de poziție dominantă din partea întreprinderilor aflate în situație de cvasimonopol [...]

Amenzi posibile: peste 20 de milioane de [euro].”

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

9 Tribunalul a rezumat istoricul cauzei după cum urmează la punctele 3-29 din hotărârea atacată:

„3 La 11 iulie 2003, Wanadoo España SL (devenită France Telecom España SA) (denumită în continuare «France Telecom») a adresat o plângere Comisiei Comunităților Europene, susținând că marja dintre prețurile cu ridicata pe care filialele Telefónica le aplicau concurenților lor pentru furnizarea cu ridicata de acces în bandă largă în Spania și prețurile cu amănuntul pe care acestea le aplicau utilizatorilor finali nu era suficientă pentru a permite concurenților Telefónica să o concureze (considerentul (26) al deciziei [în litigiu]).

[...]

6 La 4 iulie 2007, Comisia a adoptat decizia [în litigiu], care face obiectul prezentei acțiuni.

7 În primul rând, în decizia [în litigiu], Comisia a identificat trei piețe ale produsului relevante, respectiv o piață de bandă largă cu amănuntul și două piețe de bandă largă cu ridicata (considerentele (145)-(208) ale deciziei [în litigiu]).

8 Piața de comercializare cu amănuntul în cauză cuprinde, potrivit deciziei [în litigiu], toate produsele în bandă largă nediferențiate, indiferent dacă sunt furnizate prin ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line, linie de abonat digitală asimetrică) sau prin orice altă tehnologie, comercializate pe «piața bunurilor de larg consum» în atenția utilizatorilor rezidențiali și nerezidențiali. În schimb, aceasta nu cuprinde serviciile de acces în bandă largă furnizate la comandă care vizau în principal «marii clienți» (considerentul (153) al deciziei [în litigiu]).

9 În ceea ce privește piețele cu ridicata, Comisia a indicat că erau disponibile trei principale oferte cu ridicata, și anume o ofertă de referință pentru degрупarea buclei locale, comercializată numai de Telefónica, o ofertă cu ridicata regională (GigADSL, denumită în continuare «produsul cu ridicata regional»), comercializată de asemenea numai de Telefónica, și mai multe oferte cu ridicata naționale comercializate atât de Telefónica (ADSL-IP și ADSL-IP Total, denumite în continuare «produsul cu ridicata național»), cât și de ceilalți operatori pe baza degрупării de la bucla locală și/sau a produsului cu ridicata regional (considerentul (75) al deciziei [în litigiu]).

[...]

14 Comisia a concluzionat că piețele cu ridicata în cauză în sensul deciziei [în litigiu] cuprindeau produsul cu ridicata regional și produsul cu ridicata național, cu excluderea serviciilor cu ridicata prin cablu și a tehnologiilor diferite de ADSL (considerentele (6) și (208) ale deciziei [în litigiu]).

15 Piețele geografice relevante cu ridicata și cu amănuntul sunt, potrivit deciziei [în litigiu], de dimensiune națională (teritoriul spaniol) (considerentul (209) al deciziei [în litigiu]).

- 16 În al doilea rând, Comisia a constatat că Telefónica ocupa o poziție dominantă pe cele două piețe cu ridicata în cauză (considerentele (223)-(242) ale deciziei [în litigiu]). Astfel, în perioada considerată, Telefónica ar fi deținut monopolul furnizării produsului cu ridicata regional și mai mult de 84 % din piața produsului cu ridicata național (considerentele (223) și (235) ale deciziei [în litigiu]). Potrivit deciziei [în litigiu] [considerentele (243)-(277)], Telefónica s-ar afla de asemenea în poziție dominantă pe piața de comercializare cu amănuntul.
- 17 În al treilea rând, Comisia a examinat dacă Telefónica abuzase de poziția sa dominantă pe piețele relevante (considerentele (278)-(694) ale deciziei [în litigiu]). În această privință, Comisia a considerat că Telefónica încălcase articolul [102 TFUE] prin impunerea de prețuri inechitabile concurenților săi sub forma unei foarfeci tarifare între prețurile accesului în bandă largă cu amănuntul pe piața spaniolă a «bunurilor de larg consum» și prețurile accesului în bandă largă cu ridicata la nivel regional și național, în perioada cuprinsă între septembrie 2001 și decembrie 2006 (considerentul (694) al deciziei [în litigiu]).
- [...]
- 24 În al patrulea rând, Comisia a constatat că, în speță, schimburile comerciale dintre statele membre fuseseră afectate, întrucât politica tarifară a Telefónica viza serviciile de acces ale unui operator în poziție dominantă care acopereau întregul teritoriu spaniol, care constituie o parte substanțială a pieței interne (considerentele (695)-(697) ale deciziei [în litigiu]).
- 25 În vederea calculării quantumului amenzii, Comisia a utilizat în cadrul deciziei [în litigiu] metodologia cuprinsă în [Liniile directoare din 1998].
- 26 În primul rând, Comisia a evaluat gravitatea și impactul încălcării, precum și dimensiunea pieței geografice relevante. Mai întâi, în ceea ce privește gravitatea încălcării, Comisia a considerat că era vorba despre un abuz caracterizat din partea unei întreprinderi care deține o poziție virtual monopolistă, care trebuie să fie calificat drept «foarte grav» conform Liniilor directoare din 1998 (considerentele (739)-(743) ale deciziei [în litigiu]). În considerentele (744)-(750) ale deciziei [în litigiu], Comisia distinge în special prezenta cauză de Decizia 2003/707/CE a Comisiei din 21 mai 2003 privind o procedură în temeiul articolului [102 TFUE] (cazul COMP/C 1/37.451, 37.578, 37.579 – Deutsche Telekom AG) (JO L 263, p. 9, denumită în continuare «Decizia Deutsche Telekom»), în care abuzul Deutsche Telekom care consta de asemenea într-o micșorare a marjei nu fusese calificat drept «foarte grav» în sensul Liniilor directoare din 1998. Apoi, în ceea ce privește impactul încălcării constatate, Comisia a ținut seama de faptul că piețele relevante aveau o valoare economică considerabilă, că jucau un rol crucial în crearea societății informaționale și că impactul abuzului Telefónica pe piața de comercializare cu amănuntul fusese semnificativ (considerentele (751) și (753) ale deciziei [în litigiu]). În sfârșit, în ceea ce privește dimensiunea pieței geografice relevante, Comisia a arătat în special că piața spaniolă a benzii largi era a cincea cea mai mare piață națională de bandă largă din Uniunea Europeană și că, deși cazurile de foarfecă tarifară erau circumscrise în mod necesar unui singur stat membru, aceasta împiedica operatorii din alte state membre să intre pe o piață în creștere susținută (considerentele (754) și (755) ale deciziei [în litigiu]).
- 27 Potrivit deciziei [în litigiu], quantumul de plecare al amenzii, de 90 000 000 de euro, ține seama de faptul că gravitatea practicii abuzive s-a conturat în perioada examinată și, mai precis, după adoptarea Deciziei Deutsche Telekom (considerentele (756) și (757) ale deciziei [în litigiu]). Un factor multiplicator de 1,25 a fost aplicat quantumului menționat pentru a ține seama de capacitatea economică semnificativă a Telefónica și pentru a asigura un caracter suficient de descurajator al amenzii, astfel încât quantumul de plecare al amenzii a fost ridicat la 112 500 000 de euro (considerentul (758) al deciziei [în litigiu]).

- 28 În al doilea rând, întrucât încălcarea a durat din septembrie 2001 până în decembrie 2006, respectiv cinci ani și patru luni, Comisia a majorat cuantumul de plecare al amenzii cu 50 %. Cuantumul de bază al amenzii a fost ridicat astfel la 168 750 000 de euro (considerentele (759)-(761) ale deciziei [în litigiu]).
- 29 În al treilea rând, având în vedere elementele de probă disponibile, Comisia a considerat că existența anumitor circumstanțe atenuante putea fi reținută în speță, întrucât încălcarea fusese cel puțin săvârșită din neglijență. Astfel, o reducere a cuantumului amenzii de 10 % a fost acordată Telefónica, ceea ce a dus la stabilirea cuantumului amenzii la 151 875 000 de euro (considerentele (765) și (766) ale deciziei [în litigiu]).”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 10 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 1 octombrie 2007, recurentele a introdus o acțiune prin care urmăreau, cu titlu principal, anularea deciziei în litigiu și, în subsidiar, anularea sau reducerea amenzii aplicate de Comisie.
- 11 În susținerea concluziilor lor principale, recurentele au invocat șase motive, întemeiate pe încălcarea dreptului la apărare, pe erori de fapt și de drept în definirea piețelor cu ridicata în cauză, pe erori de fapt și de drept în stabilirea poziției lor dominante pe piețele relevante, pe erori de drept la aplicarea articolului [102 TFUE] în ceea ce privește comportamentul lor abuziv, pe erori de fapt și/sau pe erori de apreciere a faptelor și pe erori de drept în ceea ce privește comportamentul lor abuziv, precum și efectul său anticoncurențial și, în sfârșit, pe o aplicare *ultra vires* a articolului [102 TFUE] și pe o încălcare a principiilor subsidiarității, proporționalității, securității juridice, cooperării loiale și bunei administrări.
- 12 În susținerea concluziilor prezentate cu titlu subsidiar, recurentele au invocat două motive. Primul motiv era întemeiat pe erori de fapt și de drept, precum și pe o încălcare a articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a principiilor securității juridice și încrederii legitime. Al doilea motiv, formulat cu titlu mai subsidiar, era întemeiat pe erori de fapt și de drept, precum și pe încălcarea principiilor proporționalității, egalității de tratament și individualizării pedepselor și a obligației de motivare, în cadrul stabilirii cuantumului amenzii.
- 13 Prin Ordonanțele din 31 iulie 2008 și, respectiv, din 28 februarie 2011, au fost admise cererile de intervenție formulate în susținerea concluziilor Comisiei de Asociación de usuarios de servicios bancarios (Ausbanc Consumo) (denumită în continuare „Ausbanc Consumo”) și France Telecom, pe de o parte, precum și de European Competitive Telecommunications Association (denumită în continuare „ECTA”), pe de altă parte.
- 14 Tribunalul a respins fiecare dintre aceste motive și acțiunea în totalitate.

Concluziile părților în fața Curții

- 15 Recurentele solicită Curții:
- Cu titlu principal:
 - anularea, în totalitate sau în parte, a hotărârii atacate;
 - pe baza elementelor de care dispune, anularea în totalitate sau în parte a deciziei în litigiu;

- anularea sau reducerea cuantumului amenzii în temeiul articolului 261 TFUE;
 - anularea sau reducerea cuantumului amenzii în temeiul duratei nejustificate a procedurii în fața Tribunalului și
 - obligarea Comisiei, precum și a intervenientelor, atât în prezenta procedură, cât și în procedura în fața Tribunalului, la plata cheltuielilor de judecată.
- Cu titlu subsidiar, în cazul în care procedura nu permite cele de mai sus:
- anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei la Tribunal pentru ca acesta să se pronunțe în lumina punctelor de drept stabilite de Curte;
 - anularea sau reducerea cuantumului amenzii în temeiul articolului 261 TFUE și
 - obligarea Comisiei, precum și a intervenientelor, atât în prezenta procedură, cât și în procedura în fața Tribunalului, la plata cheltuielilor de judecată.
- În orice caz, autorizarea, în temeiul articolului 15 TFUE, a accesului la transcrierea literală sau la înregistrarea ședinței care a avut loc la Tribunal la 23 mai 2011, precum și organizarea unei ședințe.
- 16 Comisia solicită Curții:
- declararea recursului ca inadmisibil, în totalitate sau în parte, sau respingerea acestuia ca nefondat;
 - cu titlu subsidiar, dacă recursul trebuie admis, respingerea în orice caz a acțiunii în anulare formulate împotriva deciziei în litigiu și
 - obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.
- 17 Ausbanc Consumo solicită Curții:
- respingerea recursului și confirmarea în totalitate a hotărârii atacate;
 - obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată și
 - în orice caz, autorizarea, în temeiul articolului 15 TFUE, a accesului la transcrierea literală sau la înregistrarea ședinței care a avut loc la Tribunal la 23 mai 2011.
- 18 France Telecom solicită Curții:
- respingerea în totalitate a recursului;
 - obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată efectuate atât în prezenta procedură, cât și în procedura în fața Tribunalului și
 - organizarea unei ședințe.
- 19 ECTA solicită Curții:
- respingerea recursului;

- respingerea de asemenea a concluziilor prezentate de recurente cu titlu subsidiar prin care se urmărește anularea amenzii sau reducerea cuantumului acesteia și
- obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- 20 În susținerea recursului formulat, recurentele invocă zece motive de anulare împotriva hotărârii atacate.
- 21 Cu titlu introductiv, trebuie analizată excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie împotriva întregului recurs, precum și cererile de acces la transcrierea literală sau la înregistrarea audio a ședinței Tribunalului formulate de recurente și de Ausbanc Consumo.

Cu privire la excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie împotriva întregului recurs

- 22 Comisia invocă excepția inadmisibilității recursului, susținând următoarele argumente.
- 23 În primul rând, Comisia subliniază că recursul este extrem de lung și de repetitiv și menționează deseori mai multe motive pe fiecare pagină, astfel încât recursul pare să conțină mai multe sute de motive, ceea ce ar constitui „un record” în istoria contencioasă a Uniunii.
- 24 În al doilea rând, prin intermediul recursului s-ar viza aproape sistematic obținerea unei noi examinări a situației de fapt, sub pretextul susținerilor potrivit cărora Tribunalul a aplicat un „criteriu juridic eronat”.
- 25 În al treilea rând, motivele ar fi prea des prezentate drept simple afirmații lipsite de orice motivare.
- 26 În al patrulea rând, Comisia consideră că recurentele, pe de o parte, critică deseori decizia în litigiu, iar nu hotărârea atacată, și, pe de altă parte, atunci când aceste critici privesc hotărârea atacată, nu identifică practic niciodată pasajele sau punctele precise din hotărâre despre care se pretinde că conțin erori de drept.
- 27 În al cincilea rând, Comisia arată că i-a fost foarte dificil, chiar imposibil, să își exercite dreptul la apărare în cadrul unui recurs formulat într-un mod atât de confuz și neinteligibil și invită astfel Curtea să îl declare inadmisibil în totalitate.
- 28 Cu titlu subsidiar, Comisia consideră că, chiar și în rarele ocazii în care, prin intermediul recursului lor, recurentele ridică o problemă de drept, argumentele lor contravin vădit jurisprudenței Curții. Comisia solicită astfel Curții să constate caracterul vădit nefondat al recursului pe cale de ordonanță motivată.
- 29 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, din articolul 256 TFUE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și din articolul 112 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al acesteia în vigoare la data introducerii prezentului recurs rezultă că un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea atacată, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere, sub sancțiunea inadmisibilității recursului sau a motivului în cauză (a se vedea în special Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 426, precum și Hotărârea Deutsche Telekom/Comisia, C-280/08 P, EU:C:2010:603, punctul 24).

- 30 Astfel, nu respectă aceste cerințe și trebuie declarat inadmisibil un motiv a cărui argumentare nu este suficient de clară și de precisă pentru a permite Curții să exercite controlul legalității, în special întrucât elementele esențiale pe care se întemeiază motivul nu rezultă în mod suficient de coerent și de comprehensibil din textul acestui recurs, care este formulat într-un mod obscur și ambiguu în această privință (a se vedea în acest sens Hotărârea Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, EU:C:2003:527, punctele 105 și 106, precum și Hotărârea Arkema/Comisia, C-520/09 P, EU:C:2011:619, punctul 61 și jurisprudența citată). Curtea a statuat de asemenea că trebuie respins ca fiind vădit inadmisibil un recurs care nu are o structură coerentă, care se limitează la afirmații generale și care nu cuprinde indicații precise privind punctele din ordonanța atacată care ar fi afectate eventual de o eroare de drept (a se vedea Ordonanța Weber/Comisia, C-107/07 P, EU:C:2007:741, punctele 26-28).
- 31 Cu privire la recursul formulat de recurente, trebuie să se constate, astfel cum subliniază Comisia, că acesta cuprinde un număr mare de motive și de argumente care trebuie considerate ca fiind inadmisibile. Cu toate acestea, nu se poate considera că prezentul recurs este inadmisibil în totalitate. Astfel, prin câteva motive invocate în recurs se identifică în mod exact elementele criticate din hotărârea atacată și se menționează suficient de clar argumentele juridice invocate. În consecință, în pofida lipsurilor constatate mai jos, trebuie să se respingă excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie împotriva întregului recurs.

Cu privire la cererile de acces la transcrierea literală sau la înregistrarea audio a ședinței în fața Tribunalului

- 32 Recurentele și Ausbanc Consumo au solicitat accesul, în temeiul articolului 15 TFUE, la transcrierea literală sau la înregistrarea audio a ședinței care a avut loc în fața Tribunalului la 23 mai 2011.
- 33 În această privință, articolul 169 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții prevede că pe calea recursului se poate cere anularea, în tot sau în parte, a deciziei Tribunalului, astfel cum figurează în dispozitivul acestei decizii.
- 34 Or, prin cererile de acces ale recurentelor și ale Ausbanc Consumo nu se urmărește anularea, în tot sau în parte, a hotărârii atacate. În plus, aceste părți nu explică nici în ce scop ar dori să aibă acces la transcrierea literală sau la înregistrarea audio a ședinței care a avut loc în fața Tribunalului la 23 mai 2011, nici în ce măsură accesul eventual la aceste documente ar putea să le fie util în cadrul concluziilor prin care se solicită anularea hotărârii atacate și, respectiv, respingerea recursului.
- 35 În consecință, este necesar să se respingă cererile de acces formulate de recurente și de Ausbanc Consumo ca fiind inadmisibile.

Cu privire la argumentul întemeiat pe încălcarea de către Tribunal a obligației sale de a exercita un control de fond

- 36 Prin intermediul celui de al cincilea aspect al celui de al cincilea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a încălcat obligația sa de a exercita un control de fond în sensul articolului 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), în ceea ce privește aprecierea abuzului de poziție dominantă și a efectelor sale asupra comerțului.
- 37 În plus, recurentele reiau în numeroase rânduri acest argument potrivit căruia Tribunalul ar fi încălcat obligația sa de a exercita un control de fond în ceea ce privește constatarea încălcării, în special în cadrul celui de al doilea și al celui de al treilea motiv.

- 38 În măsura în care aceste argumente sunt identice sau se suprapun în mare măsură, este necesar să fie examinate împreună și în prealabil față de celelalte motive.
- 39 Cu titlu introductiv, trebuie amintite caracteristicile esențiale ale căilor de atac prevăzute de dreptul Uniunii pentru asigurarea unei protecții jurisdicționale efective întreprinderilor care fac obiectul unei decizii a Comisiei prin care li se aplică o amendă ca urmare a unei încălcări a normelor de concurență.
- 40 Principiul protecției jurisdicționale efective constituie un principiu general al dreptului Uniunii care este afirmat în prezent la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), care corespunde în dreptul Uniunii articolului 6 paragraful 1 din CEDO (a se vedea Hotărârea Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 51, Hotărârea Otis și alții, C-199/11, EU:C:2012:684, punctul 47, precum și Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punctul 36).
- 41 Trebuie amintit că, deși, așa cum confirmă articolul 6 alineatul (3) TUE, drepturile fundamentale garantate de CEDO constituie principii generale ale dreptului Uniunii și deși articolul 52 alineatul (3) din cartă impune să se dea drepturilor conținute în aceasta corespunzătoare drepturilor garantate de CEDO același înțeles și aceeași întindere precum celor pe care le conferă convenția amintită, aceasta din urmă nu constituie, atât timp cât Uniunea nu a aderat la ea, un instrument juridic integrat formal în ordinea juridică a Uniunii (a se vedea Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, EU:C:2013:522, punctul 32).
- 42 Potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul Uniunii prevede un sistem de control jurisdicțional al deciziilor Comisiei privind procedurile de aplicare a articolului 102 TFUE care oferă toate garanțiile impuse de articolul 47 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 67, precum și Hotărârea Otis și alții, EU:C:2012:684, punctele 56 și 63). Acest sistem de control jurisdicțional constă într-un control al legalității actelor instituțiilor prevăzut la articolul 263 TFUE, care poate fi completat, în aplicarea articolului 261 TFUE, de o competență de fond în ceea ce privește sancțiunile prevăzute de aceste regulamente.
- 43 În ceea ce privește controlul legalității deciziilor Comisiei în materia dreptului concurenței, articolul 263 TFUE prevede la primul și la al doilea paragraf că Curtea controlează legalitatea actelor Comisiei menite să producă efecte juridice față de terți și este competentă, în acest scop, să se pronunțe cu privire la acțiunile formulate pentru motive de necompetență, de încălcare a unor norme fundamentale de procedură, de încălcare a tratatelor sau a oricărei norme de drept privind aplicarea acestuia ori de abuz de putere. În temeiul articolului 256 TFUE, Tribunalul exercită în primă instanță controlul legalității deciziilor Comisiei în materia dreptului concurenței, astfel cum se prevede la articolul 263 TFUE.
- 44 Acest control al legalității este completat de o competență de fond în ceea ce privește amenziile și penalitățile cu titlu cominatoriu aplicate de Comisie pentru încălcarea normelor de concurență, conform articolului 261 TFUE. Articolul 17 din Regulamentul nr. 17, înlocuit de articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, prevede că Curtea are plenitudine de competență cu privire la acțiunile formulate împotriva deciziilor prin care Comisia a stabilit o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu, ceea ce implică faptul că poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.
- 45 Din cele de mai sus rezultă că întinderea controlului legalității se extinde la toate deciziile Comisiei privind procedurile de aplicare a articolului 102 TFUE, în timp ce întinderea competenței de fond prevăzute la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003 este limitată la elementele din astfel de decizii prin care se stabilește o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu.

- 46 În măsura în care al cincilea aspect al celui de al cincilea motiv vizează elemente din decizia în litigiu care privesc stabilirea încălcării, trebuie să se înțeleagă argumentul recurențelor, întemeiat pe o încălcare a obligației de a exercita un control de fond în sensul articolului 47 din cartă, în sensul că vizează exercitarea în speță de către Tribunal a controlului legalității prevăzut la articolul 263 TFUE.
- 47 În esență, recurențele afirmă că Tribunalul a încălcat obligația sa de a exercita un control de fond în sensul articolului 47 din cartă în cadrul aprecierii abuzului și a efectelor sale asupra concurenței. În special, recurențele reproșează Tribunalului că a respins argumentele lor după ce a constatat lipsa unei erori vădite din partea Comisiei, la punctele 211, 220, 223, 244, 251 și 263 din hotărârea atacată. Recurențele invocă trei critici în această privință.
- 48 Prin intermediul unei prime critici, recurențele susțin că Tribunalul a exercitat un control limitat la eroarea vădită de apreciere cu privire la elemente care nu necesită aprecieri economice complexe.
- 49 Prin intermediul unei a doua critici, recurențele susțin că, în mod eronat, Tribunalul s-a limitat la controlul erorii vădite de apreciere pentru a evita să examineze dacă probele aduse de Comisie susțineau concluziile pe care le-a dedus din aprecierea situației economice complexe în conformitate cu Hotărârea Comisia/Tetra Laval (C-12/03 P, EU:C:2005:87, punctul 39).
- 50 Prin intermediul unei a treia critici, recurențele susțin că Tribunalul este obligat, chiar și în prezența unor probleme economice complexe, să realizeze un control de fond în sensul articolului 6 din CEDO, astfel cum este interpretat de Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului A. Menarini Diagnostics S.r.l. împotriva Italiei (nr. 43509/08, 27 septembrie 2011), în care criteriul erorii vădite de apreciere nu se aplică deloc.
- 51 Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, respectarea articolului 6 din CEDO nu exclude ca, într-o procedură de natură administrativă, o „pedeapsă” să fie aplicată mai întâi de o autoritate administrativă. Ea presupune, cu toate acestea, ca decizia unei autorități administrative care nu îndeplinește ea însăși condițiile prevăzute la articolul 6 paragraful 1 din CEDO să fie supusă controlului ulterior exercitat de un organ judiciar investit cu competență de fond (Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului Segame SA împotriva Franței, nr. 4837/06, § 55, CEDO 2012, și Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului A. Menarini Diagnostics împotriva Italiei, citată anterior, § 59).
- 52 Din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului rezultă de asemenea că printre caracteristicile unui organ judiciar investit cu competență de fond se numără posibilitatea de a reforma sub toate aspectele, atât de fapt, cât și de drept, decizia atacată. Un astfel de organ trebuie să aibă în special competența de a examina toate problemele de fapt și de drept pertinente pentru litigiul cu care este sesizat (a se vedea în special Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului A. Menarini Diagnostics împotriva Italiei, citată anterior, § 59, precum și Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, EU:C:2013:522, punctul 35).
- 53 Or, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că controlul legalității instituit la articolul 263 TFUE implică faptul că instanța Uniunii exercită un control atât de drept, cât și de fapt, asupra argumentelor invocate de recurenți împotriva deciziei în litigiu și are competența de a aprecia probele, de a anula decizia respectivă și de a modifica cuantumul amenzilor (a se vedea în acest sens Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, EU:C:2013:522, punctul 38, precum și jurisprudența citată).
- 54 Astfel, Curtea a avut deja ocazia să sublinieze că, deși, în domeniile în care sunt necesare aprecieri economice complexe, Comisia dispune de o marjă de apreciere în materie economică, aceasta nu înseamnă că instanța Uniunii trebuie să se abțină de la a controla interpretarea dată de Comisie datelor de natură economică. Astfel, instanța Uniunii trebuie nu numai să verifice, printre altele, exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența acestora, ci și să controleze dacă aceste elemente constituie ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în

considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă sunt de natură să susțină concluziile deduse (Hotărârea Comisia/Tetra Laval, EU:C:2005:87, punctul 39, Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 54, precum și Hotărârea Otis și alții, EU:C:2012:684, punctul 59).

- 55 Pe de altă parte, lipsa unui control din oficiu asupra întregii decizii în litigiu nu încalcă principiul protecției jurisdicționale efective. Nu este indispensabil în vederea respectării acestui principiu ca Tribunalul, care este, desigur, ținut să răspundă la motivele invocate și să exercite un control atât de drept, cât și de fapt, să aibă obligația de a efectua din oficiu o nouă cercetare judecătorească completă a dosarului (Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 66, precum și Hotărârea Kone și alții/Comisia, EU:C:2013:696, punctul 32).
- 56 Astfel, instanța Uniunii trebuie să efectueze controlul legalității pe baza elementelor prezentate de reclamant în susținerea motivelor invocate și nu se poate întemeia pe puterea de apreciere de care dispune Comisia în ceea ce privește aprecierea acestor elemente, pentru a renunța la exercitarea unui control aprofundat atât în drept, cât și în fapt (a se vedea în acest sens Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 62, precum și Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, EU:C:2013:522, punctul 37).
- 57 Având în vedere aceste caracteristici, controlul legalității prevăzut la articolul 263 TFUE respectă cerințele principiului protecției jurisdicționale efective care este prevăzut la articolul 6 paragraful 1 din CEDO, care corespunde în dreptul Uniunii articolului 47 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 67, Hotărârea Otis și alții, EU:C:2012:684, punctul 56, precum și Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, EU:C:2013:522, punctul 38).
- 58 În speță, recurente se limitează să susțină, printr-o afirmație generală, că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în examinarea probelor furnizate de Comisie, fără a preciza natura acestei eventuale erori, în special în raport cu condițiile stabilite la punctul 54 din prezenta hotărâre. Astfel, ele nu susțin că Tribunalul ar fi omis să verifice exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea sau coerența acestora și nici faptul că elementele controlate de Tribunal nu constituiau ansamblul datelor pertinente care trebuiau luate în considerare pentru aprecierea unei situații economice complexe. În plus, ele nu explică în ce mod Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept în concluziile deduse la punctele 211, 220, 223, 244, 251 și 263 din hotărârea atacată și în raționamentul aferent acestora.
- 59 În orice caz, este necesar să se arate că, în exercitarea controlului legalității prevăzut la articolul 263 TFUE, Tribunalul nu s-a limitat să verifice existența unor erori vădite de apreciere, ci a realizat efectiv un control aprofundat, în drept și în fapt, al deciziei în litigiu în lumina motivelor invocate de recurente, îndeplinind astfel cerințele unui control de fond în sensul articolului 47 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 82, precum și Hotărârea KME și alții/Comisia, C-272/09 P, EU:C:2011:810, punctul 109).
- 60 Prin urmare, este necesar să se respingă ca fiind neîntemeiate argumentul potrivit căruia Tribunalul ar fi încălcat obligația sa de a exercita un control de fond în ceea ce privește stabilirea încălcării, precum și al cincilea aspect al celui de al cincilea motiv.

Cu privire la primul și la al nouălea motiv, întemeiate pe încălcarea dreptului la apărare

- 61 Prin intermediul primului motiv, recurente susțin că Tribunalul a încălcat dreptul la apărare. Acest motiv cuprinde patru aspecte.
- 62 Al nouălea motiv invocat de recurente este întemeiat pe durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului. Ținând seama de faptul că el reproduce aproape identic o parte a expunerilor menționate în primul aspect al primului motiv, acestea trebuie examinate împreună.

Cu privire la primul aspect al primului motiv și cu privire la al nouălea motiv, întemeiate pe durata disproporționată a procedurii

- 63 Prin intermediul primului aspect al primului motiv și al celui de al nouălea motiv, recurentele afirmă că durata procedurii în fața Tribunalului este disproporționată, ceea ce ar încălca dreptul lor fundamental la o protecție jurisdicțională efectivă într-un termen rezonabil, garantat de articolul 47 din cartă și de articolul 6 din CEDO.
- 64 Deși recurentele solicită anularea hotărârii atacate și, cu titlu subsidiar, o anulare a acestei hotărâri în măsura în care a menținut amenda care le-a fost aplicată sau o reducere a cuantumului acesteia, trebuie arătat că, în lipsa oricărui indiciu potrivit căruia durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului ar fi avut o influență asupra soluționării litigiului, nerespectarea unui termen de soluționare rezonabil nu poate determina anularea hotărârii atacate. Astfel, în lipsa unei influențe asupra soluționării litigiului a nerespectării unui termen de soluționare rezonabil, anularea hotărârii atacate nu ar remedia încălcarea de către Tribunal a principiului protecției jurisdicționale efective (Hotărârea Gascogne Sack Deutschland/Comisia, C-40/12 P, EU:C:2013:768, punctele 81 și 82, Hotărârea Kendrion/Comisia, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punctele 82 și 83, precum și Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctele 81 și 82).
- 65 În speță, recurentele nu au furnizat Curții niciun indiciu de natură să evidențieze că nerespectarea de către Tribunal a unui termen de soluționare rezonabil a putut avea un efect asupra soluționării litigiului cu care acesta a fost sesizat. În special, argumentul lor potrivit căruia durata procedurii le-a împiedicat să formuleze un recurs înainte de pronunțarea Hotărârii TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83) nu permite să se concluzioneze că soluția litigiului cu care Tribunalul era sesizat în prezenta cauză ar fi putut să fie diferită.
- 66 În măsura în care recurentele solicită Curții cu titlu subsidiar reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată, trebuie amintit că o încălcare săvârșită de o instanță a Uniunii a obligației sale rezultate din articolul 47 al doilea paragraf din cartă de a judeca într-un termen rezonabil cauzele cu care este sesizată trebuie să fie sancționată printr-o acțiune în despăgubire introdusă la Tribunal, o asemenea acțiune constituind un remediu efectiv. Astfel, o cerere prin care se solicită repararea prejudiciului cauzat de nerespectarea de către Tribunal a unui termen de soluționare rezonabil nu poate fi introdusă direct la Curte în cadrul unui recurs, ci trebuie introdusă chiar la Tribunal (Hotărârea Gascogne Sack Deutschland/Comisia, EU:C:2013:768, punctele 86-90, Hotărârea Kendrion/Comisia, EU:C:2013:771, punctele 91-95, precum și Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctele 80-84).
- 67 Tribunalul, având competență în temeiul articolului 256 alineatul (1) TFUE și sesizat cu o cerere de despăgubiri, are obligația de a se pronunța asupra unei astfel de cereri, statuând într-un complet diferit de cel care a trebuit să soluționeze litigiul care a determinat procedura a cărei durată este criticată (Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctul 90).
- 68 În prezenta cauză, cererea de sesizare a instanței nu cuprinde informațiile privind desfășurarea procedurii în primă instanță necesare pentru a permite Curții să se pronunțe asupra caracterului nerezonabil al duratei respectivei proceduri.
- 69 Din considerațiile care precedă rezultă că primul aspect al primului motiv și al nouălea motiv trebuie respinse.

Cu privire la al doilea aspect al primului motiv, întemeiat pe erori de drept în cadrul constatării inadmisibilității anumitor argumente cuprinse în anexe

- 70 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, recurente consideră că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că, pe de o parte, la punctele 62 și 63 din hotărârea atacată, a statuat că anexele la cererea de sesizare a instanței și la memoriul în replică nu sunt luate în considerare decât în măsura în care susțin sau completează motive sau argumente invocate expres în cuprinsul înscrisurilor lor și, pe de altă parte, la punctele 231, 250 și 262 din această hotărâre, a declarat inadmisibile, în temeiul principiului menționat în prealabil, anumite argumente cuprinse în aceste anexe și care privesc calcularea valorii terminale, longevitatea medie a clienței și dubla contabilizare a mai multor elemente de costuri.
- 71 Trebuie arătat că la punctele menționate Tribunalul a aplicat norma de procedură, amintită la punctul 58 din hotărârea atacată și prevăzută la articolul 21 din Statutul Curții de Justiție și la articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, potrivit căreia elementele esențiale de fapt și de drept pe care o acțiune se întemeiază trebuie să rezulte, cel puțin în mod sumar, dar coerent și comprehensibil, din chiar textul cererii de sesizare a instanței, astfel cum subliniază avocatul general la punctul 26 din concluzii.
- 72 În ceea ce privește argumentul recurentelor potrivit căruia Tribunalul nu le poate impune să includă în cererea de sesizare a instanței toate calculele economice care servesc drept temei pentru argumentele lor, trebuie să se constate că recurente nu identifică cu precizia necesară eroarea de drept care ar fi fost săvârșită de Tribunal. Prin urmare, argumentul respectiv trebuie respins ca fiind inadmisibil în temeiul jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre.
- 73 În consecință, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins ca fiind în parte nefondat și în parte inadmisibil.

Cu privire la al treilea aspect al primului motiv, întemeiat pe erori de drept în cadrul constatării inadmisibilității argumentelor referitoare la caracterul dispensabil al infrastructurilor de acces național și regional

- 74 Prin intermediul celui de al treilea aspect al primului motiv, recurente susțin că, la punctul 182 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat faptele și a încălcat dreptul la apărare statuând că acestea nu invocasera caracterul dispensabil al produselor cu ridicata în cadrul aprecierii efectelor comportamentului lor.
- 75 Este necesar să se constate că acest argument este inoperant, astfel cum subliniază și avocatul general la punctul 27 din concluzii, din moment ce invocarea de către recurente a caracterului dispensabil al produselor cu ridicata se înscria într-o argumentație mai largă prin care se solicita ca Tribunalul să aplice criteriile stabilite de Curte în Hotărârea Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), în cadrul unui refuz abuziv de furnizare. Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 180 și 181 din hotărârea atacată, comportamentul abuziv reproșat recurentelor, care constă într-o foarfecă tarifară, constituie o formă autonomă de abuz diferită de refuzul de furnizare, astfel încât criteriile stabilite în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) nu erau aplicabile în speță (Hotărârea TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, punctele 55-58).
- 76 Prin urmare, al treilea aspect al primului motiv trebuie respins ca fiind inoperant.

Cu privire la al patrulea aspect al primului motiv, întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare și a prezumției de nevinovăție

- 77 Prin intermediul celui de al patrulea aspect al primului motiv, recurentelesusțin că Tribunalul a încălcat dreptul la apărare și prezumția de nevinovăție statuând, în ceea ce privește anumite argumente care sunt menționate în decizia în litigiu și care nu ar fi fost invocate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile, că revenea recurentelor sarcina să demonstreze că rezultatul la care Comisia a ajuns în decizia sa ar fi fost diferit dacă aceste argumente ar fi fost înlăturate.
- 78 Trebuie să se constate că argumentele recurentelor în această privință nu cuprind indicații precise privind punctele din hotărârea atacată care ar fi afectate eventual de o eroare de drept.
- 79 În consecință și în lumina jurisprudenței constante amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre, trebuie să se respingă al patrulea aspect al primului motiv ca fiind inadmisibil.
- 80 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se respingă primul motiv ca fiind în parte inadmisibil, în parte inoperant și în parte nefondat, precum și al nouălea motiv ca fiind nefondat.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe erori de fapt și de drept în definirea piețelor cu ridicata în cauză

- 81 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurentelesusțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în definirea piețelor cu ridicata în cauză. Comisia, ECTA, France Telecom și Ausbanc Consumo invocă excepția inadmisibilității acestui motiv.
- 82 În primul rând, trebuie să se constate că argumentele introductive ale motivului menționat nu identifică cu precizia necesară o eroare de drept care ar fi fost săvârșită de Tribunal, ci cuprind afirmații generale și nesusținute care privesc în esență încălcarea prezumției de nevinovăție și a normelor care guvernează sarcina probei, astfel încât acestea trebuie să fie respinse ca inadmisibile în lumina jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre.
- 83 În al doilea rând, recurentelesusțin că Tribunalul a săvârșit o eroare, la punctul 117 din hotărârea atacată, care privește o serie de aprecieri de fapt cu privire la investiții considerabile care implică utilizarea degрупării buclei locale.
- 84 Or, trebuie amintit că, potrivit articolului 256 TFUE și articolului 58 primul paragraf din Statutul Curții, recursul formulat împotriva deciziilor Tribunalului este limitat la chestiuni de drept. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele și, în principiu, să analizeze probele pe care le reține în susținerea acestor fapte. Prin urmare, această apreciere nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestor elemente, o problemă de drept supusă ca atare controlului Curții (Hotărârea Moser Baer India/Consiliul, C-535/06 P, EU:C:2009:498, punctul 32 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea E.ON Energie/Comisia, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punctul 64).
- 85 În lumina acestei jurisprudențe, trebuie să se respingă ca fiind inadmisibilă argumentația recurentelor privind investițiile necesare utilizării degрупării buclei locale.
- 86 În al treilea rând, recurentelesusțin că Tribunalul a săvârșit o eroare, la punctul 115 și următoarele din hotărârea atacată, potrivit căreia Tribunalul ar fi concluzionat la punctul 134 din hotărârea amintită că în mod întemeiat Comisia a exclus degрупarea buclei locale din piața relevantă în speță. În special, recurentelesusțin că eronată este aprecierea potrivit căreia un operator trebuie să dispună de o masă critică pentru a realiza investiții mari necesare utilizării degрупării buclei locale.

- 87 În al patrulea rând, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de apreciere fiind de acord, la punctul 123 din hotărârea atacată, cu raționamentul Comisiei potrivit căruia substituibilitatea necesară în scopul definirii pieței relevante trebuie să se materializeze pe termen scurt. Potrivit recurentelor, Tribunalul nu a ținut seama de faptul că testul SSNIP („small but significant and non transitory increase in price”, testul creșterii ușoare, dar semnificative și netranzitorii a prețurilor) trebuie aplicat într-un cadru temporal concret.
- 88 În al cincilea rând, recurente critică hotărârea atacată în sensul că Tribunalul ar fi exclus existența unei substituibilități asimetrice între produsele cu ridicata.
- 89 Din moment ce prin aceste argumente se urmărește contestarea aprecierilor de fapt realizate de Tribunal, ele trebuie, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre, să fie respinse ca fiind inadmisibile.
- 90 Având în vedere ceea ce precedă și astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 12 din concluzii, trebuie admisă excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie, de ECTA, de France Telecom și de Ausbanc Consumo și trebuie respins în totalitate al doilea motiv ca fiind inadmisibil.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe erori de drept în aprecierea poziției dominante

- 91 Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în stabilirea, la punctele 146 și următoarele din hotărârea atacată, a pretensei poziții dominante a Telefónica și a filialelor sale pe piața relevantă. În special, recurente reproșează Tribunalului că a întemeiat existența unei poziții dominante pe baza cotelor lor de piață ridicate pe piețele relevante, și anume 100 % pe piața cu ridicata regională și 84 % pe piața cu ridicata națională, fără a lua în considerare presiunile concurențiale efective la care acestea ar fi fost supuse.
- 92 În această privință, este suficient să se rețină că Tribunalul a examinat susținerile recurentelor prin care se urmărea să se demonstreze existența unor presiuni concurențiale pe piețele relevante la punctele 156, 157 și 160-167 din hotărârea atacată și a constatat că niciuna dintre ele nu era de natură să repună în discuție existența poziției dominante pe care o dețineau pe aceste piețe.
- 93 În măsura în care, prin argumentele lor, recurente încearcă să repună în discuție aprecieri de fapt ale Tribunalului, trebuie, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre, să fie respinse ca fiind inadmisibile.
- 94 Prin urmare, al treilea motiv trebuie respins ca fiind inadmisibil.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului de proprietate și a principiilor proporționalității, securității juridice și legalității, precum și pe nerespectarea jurisprudenței rezultate din Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569)

- 95 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, recurente susțin că Tribunalul a constatat în mod eronat că ele încălcase art. 102 TFUE, întrucât nu erau reunite elementele constitutive ale unui refuz abuziv de a livra definite de Curte în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) și în special caracterul indispensabil al inputului. Procedând astfel, Tribunalul a încălcat dreptul de proprietate al recurentelor, precum și principiile proporționalității, securității juridice și legalității.
- 96 Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 75 din prezenta hotărâre, Tribunalul a arătat la punctele 180 și 181 din hotărârea atacată că criteriile stabilite de Curte în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) priveau un refuz abuziv de furnizare. Or, comportamentul abuziv reproșat recurentelor, care constă

într-o foarfecă tarifară, constituie o formă autonomă de abuz, diferită de refuzul de furnizare (Hotărârea TeliaSonera Sverige, EU:C:2011:83, punctul 56), căreia nu îi sunt aplicabile criteriile stabilite în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) și în special caracterul indispensabil al inputului.

- 97 Recurente susțin și că decizia Tribunalului de a nu aplica criteriile stabilite în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) ar cauza o încălcare a dreptului lor de proprietate, precum și a principiilor proporționalității, securității juridice și legalității.
- 98 Independent de temeinicia unor astfel de susțineri, trebuie să se constate, după cum subliniază Comisia, că acestea nu au fost prezentate de recurente în fața Tribunalului.
- 99 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, un motiv invocat pentru prima dată în cadrul unui recurs în fața Curții trebuie să fie respins ca fiind inadmisibil. În cadrul unui recurs, competența Curții se limitează la analiza aprecierii realizate de Tribunal în privința motivelor dezbătute în fața acestuia. Or, a permite unei părți să invoce pentru prima dată în fața Curții un motiv pe care nu l-a invocat în fața Tribunalului ar echivala cu a-i permite să sesizeze Curtea, a cărei competență în materie de recurs este limitată, cu un litigiu mai extins decât cel cu care a fost investit Tribunalul (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, EU:C:2005:408, punctul 165, precum și jurisprudența citată).
- 100 În consecință, după cum a constatat avocatul general la punctul 16 din concluzii, trebuie să se respingă aceste susțineri ca fiind inadmisibile.
- 101 Având în vedere cele de mai sus, al patrulea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe erori de drept în aprecierea abuzului și a efectelor sale asupra concurenței

- 102 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în aprecierea abuzului și a efectelor acestuia asupra concurenței. Acest motiv cuprinde șase aspecte.
- 103 Al cincilea aspect al acestui al cincilea motiv a fost deja analizat și a fost respins ca fiind nefondat la punctul 60 din prezenta hotărâre.

Cu privire la primul aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe erori de drept în aplicarea testului foarfecii tarifare

- 104 În susținerea primului aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe erori de drept în aplicarea testului foarfecii tarifare, recurente se limitează să rezume cele două teste ale foarfecii tarifare aplicate de Comisie, criticile menționate în această privință în cererea lor de sesizare a instanței, precum și răspunsurile date de Tribunal.
- 105 Întrucât recurente nu identifică în această privință nicio eroare de drept săvârșită de Tribunal, nici punctele din hotărârea atacată care ar fi eventual afectate de o astfel de eroare de drept, în lumina jurisprudenței constante amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre, trebuie să se respingă primul aspect al celui de al cincilea motiv ca fiind inadmisibil.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe erori în alegerea inputurilor cu ridicata

- 106 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe erori în alegerea inputurilor cu ridicata, recurenteles susțin că Tribunalul, la punctele 200-211 din hotărârea atacată, a analizat în mod eronat existența unei foarfeci tarifare pentru fiecare produs cu ridicata luat în considerare separat, fără a ține seama de faptul că operatorii alternativi utilizau o combinație optimă de produse cu ridicata, între care este inclusă degрупarea buclei locale, ceea ce le-ar permite să își reducă costurile.
- 107 Astfel cum susține Comisia, prin aceste argumente, recurenteles urmăresc să repună în discuție aprecieri de fapt realizate de Tribunal în ceea ce privește definirea piețelor relevante și lipsa utilizării unei asemenea combinații optime de către operatorii alternativi, în special la punctele 202 și 210 din hotărârea atacată. Recurenteles susțin și o denaturare a faptelor, fără a indica totuși elementele din dosar care ar fi fost denaturate de Tribunal. În consecință, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre și după cum a constatat avocatul general la punctul 18 din concluzii, trebuie să se respingă acest argument ca fiind inadmisibil.
- 108 În plus, contrar a ceea ce susțin recurenteles, Tribunalul nu a răsturnat în mod eronat sarcina probei la punctul 210 din hotărârea atacată, ci s-a limitat să arate că prin elementele pe care Comisia și-a întemeiat decizia, care nu au fost contestate de recurente, se urmărea să se demonstreze că operatorii alternativi nu utilizau o astfel de combinație optimă în perioada încălcării.
- 109 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se respingă al doilea aspect al celui de al cincilea motiv ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al treilea și la al patrulea aspect ale celui de al cincilea motiv, întemeiate pe erori de drept în analizarea metodei FNA și a metodei „perioadă-cu-perioadă” utilizate de Comisie

- 110 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al cincilea motiv, recurenteles susțin că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în analizarea, la punctele 212-232 din hotărârea atacată, a metodei FNA aplicate de Comisie în decizia în litigiu.
- 111 Prin intermediul celui de al patrulea aspect al celui de al cincilea motiv, recurenteles susțin că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în analizarea, la punctele 233-264 din hotărârea atacată, a metodei „perioadă-cu-perioadă” aplicată de Comisie în această decizie.
- 112 În această privință, din cuprinsul punctului 213 din hotărârea atacată rezultă că, în cadrul calculului foarfecii tarifare, Comisia a calculat rentabilitatea recurentelor utilizând aceste două metode, și anume metoda „perioadă-cu-perioadă”, precum și metoda FNA propusă de recurente, cu scopul în special „de a se asigura că metoda propusă de recurente nu pune sub semnul întrebării concluzia privind existența unei foarfeci tarifare care rezulta din analiza «perioadă-cu-perioadă»”.
- 113 Trebuie constatat că, sub forma unor afirmații generale și nesusținute privind încălcarea prezumției de nevinovăție și a obligației de protecție jurisdicțională efectivă, recurenteles caută în realitate să obțină o nouă examinare a celor două metode aplicate de Comisie pentru calcularea rentabilității lor.
- 114 Or, din jurisprudența amintită la punctul 84 din prezenta hotărâre rezultă că Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele și, în principiu, să analizeze probele pe care le reține în susținerea acestor fapte.
- 115 În consecință și astfel cum propune avocatul general la punctul 18 din concluzii, al treilea și al patrulea aspect ale celui de al cincilea motiv trebuie respinse ca fiind inadmisibile.

Cu privire la al șaselea aspect al celui de al cincilea motiv, întemeiat pe erori de drept în analizarea efectelor comportamentului recurențelor pe piața cu amănuntul

- 116 Prin intermediul celui de al șaselea aspect al celui de al cincilea motiv, recurențele susțin că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în cadrul analizării efectelor comportamentului lor pe piața cu amănuntul.
- 117 Recurențele susțin, în cadrul unei prime critici, că Tribunalul a omis în mod eronat să ia în considerare caracterul dispensabil al inputurilor în examinarea efectelor comportamentului pe piața cu amănuntul, încălcând astfel principiile stabilite de Curte în Hotărârea TeliaSonera Sverige (EU:C:2011:83).
- 118 Această critică trebuie respinsă ca fiind nefondată întrucât ea rezultă dintr-o lectură eronată a punctului 69 din Hotărârea TeliaSonera Sverige (EU:C:2011:83), în care Curtea s-a limitat să arate că, la aprecierea efectelor micșorării marjei, poate fi pertinent caracterul indispensabil al produsului cu ridicata, astfel încât Tribunalul nu era obligat să țină seama de acesta.
- 119 Astfel, Tribunalul a utilizat puterea sa de apreciere a faptelor, la punctele 275 și 276 din hotărârea atacată, constatând că Comisia stabilise în decizia în litigiu existența unor efecte probabile ale comportamentului recurențelor pe piețele relevante, independent de caracterul indispensabil sau dispensabil al inputurilor.
- 120 Prin intermediul celei de a doua critici, recurențele afirmă că Tribunalul ar fi trebuit să analizeze dacă marja dintre prețul cu ridicata al inputurilor și prețul cu amănuntul era pozitivă sau negativă.
- 121 Astfel cum arată Comisia, această a doua critică trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în lumina jurisprudenței amintite la punctul 99 din prezenta hotărâre, în măsura în care recurențele nu au invocat-o în fața Tribunalului.
- 122 Pe de altă parte, critica amintită nu identifică punctele din hotărârea atacată care ar fi afectate eventual de o eroare de drept, astfel încât aceasta trebuie de asemenea să fie respinsă ca fiind inadmisibilă în lumina jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre.
- 123 Prin intermediul celei de a treia critici, recurențele susțin că, la punctul 283 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins în mod eronat ca inoperante susținerile lor referitoare la lipsa probei cu privire la efectele concrete pe piață ale foarfecii tarifare.
- 124 Trebuie să se respingă această a treia critică ca fiind nefondată întrucât, pe de o parte, pentru a stabili caracterul abuziv al unei practici precum cea a micșorării marjei, efectul anticoncurențial al acesteia pe piață trebuie să existe, fără să fie în mod necesar concret, demonstrarea unui efect anticoncurențial potențial de natură să excludă concurenții cel puțin la fel de eficienți precum întreprinderea aflată în poziție dominantă fiind suficientă (a se vedea Hotărârea TeliaSonera Sverige, EU:C:2011:83, punctul 64), și, pe de altă parte, Tribunalul a constatat la punctul 282 din hotărârea atacată, în cadrul aprecierii situației de fapt, că Comisia a demonstrat existența unor astfel de efecte potențiale.
- 125 Având în vedere ceea ce precedă, al șaselea aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins și, în consecință, și acest motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea de către Comisie a interdicției de a acționa ultra vires, precum și a principiilor subsidiarității, proporționalității, securității juridice, cooperării loiale și bunei administrări

- 126 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a încălcat interdicția aplicată Comisiei de a acționa *ultra vires*, precum și principiile subsidiarității, proporționalității, securității juridice, cooperării loiale și bunei administrări.
- 127 Primul aspect al acestui motiv este întemeiat pe erori de drept pe care Tribunalul le-ar fi săvârșit, la punctele 289-294 din hotărârea atacată, în examinarea încălcării de către Comisie a interdicției de a acționa *ultra vires*.
- 128 În primul rând, recurentele afirmă că Tribunalul a validat o interpretare eronată a jurisprudenței rezultate din Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) considerând că Comisia avea competența de a reglementa *ex post* condițiile de prețuri cărora le era supusă utilizarea de infrastructuri dispensabile. Or, această argumentație este nefondată, întrucât echivalează cu a susține că articolul 102 TFUE ar fi aplicabil prezentului context numai atunci când condițiile stabilite în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569) sunt reunite. În această privință, trebuie amintit că domeniul de aplicare al articolului 102 TFUE are o sferă generală și nu poate fi limitat în special, după cum Tribunalul a amintit în mod întemeiat la punctul 293 din hotărârea atacată, de existența unui cadru de reglementare adoptat de legiuitorul Uniunii în vederea reglementării *ex ante* a piețelor telecomunicațiilor.
- 129 În al doilea rând, recurentele fac diverse afirmații care nu sunt susținute, cu privire la o denaturare a faptelor de către Tribunal, cu privire la utilizarea de către Comisie a unor concepte „de tip reglementar” sau cu privire la necompetența Comisiei de a reglementa *ex post* prețurile infrastructurilor dispensabile. Din moment ce aceste afirmații nu indică cu precizia necesară o eroare de drept săvârșită eventual de Tribunal, acestea trebuie respinse ca fiind inadmisibile în lumina jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre.
- 130 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al șaselea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în examinarea, la punctele 296-308 din hotărârea atacată, a încălcării de către Comisie a principiilor subsidiarității, proporționalității și securității juridice.
- 131 Trebuie să se constate că prima critică a recurentelor, care privește încălcarea principiului proporționalității, trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în lumina jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre, dat fiind că recurentele nu identifică punctele din hotărârea atacată care ar fi afectate eventual de o eroare de drept.
- 132 A doua critică privește faptul că, la punctul 306 din hotărârea atacată, Tribunalul a încălcat principiul securității juridice acceptând că un comportament conform cadrului de reglementare poate constitui o încălcare a articolului 102 TFUE.
- 133 Trebuie să se respingă această critică ca fiind nefondată, întrucât, astfel cum susțin în mod întemeiat Comisia, ECTA și France Telecom, faptul că comportamentul unei întreprinderi este conform unui cadru de reglementare nu implică faptul că acest comportament este conform articolului 102 TFUE.
- 134 Prin intermediul celei de a treia critici, întemeiată pe încălcarea principiului subsidiarității, recurentele consideră că, la punctele 299-304 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat în mod vădit susținerile lor și a ignorat identitatea obiectivelor urmărite de dreptul concurenței și de cadrul de reglementare. Având în vedere această identitate de obiective, Tribunalul ar fi trebuit să verifice compatibilitatea intervenției Comisiei în temeiul dreptului concurenței cu obiectivele urmărite de Comisia Pieței de Telecomunicații Spaniole (Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones, denumită în continuare „CMT”) în temeiul cadrului de reglementare amintit.

- 135 Este necesar să se respingă această a treia critică ca fiind în parte inadmisibilă, în măsura în care vizează o denaturare a argumentelor recurentelor, deoarece recurentele nu indică argumentele pe care Tribunalul le-ar fi denaturat, și în parte nefondată, în măsura în care vizează o încălcare a principiului subsidiarității, din moment ce punerea în aplicare de către Comisie a articolului 102 TFUE nu este subordonată unei examinări prealabile a acțiunilor întreprinse de autoritățile naționale.
- 136 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al șaselea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept statuând la punctele 309-315 din hotărârea atacată că Comisia nu încălcase principiile cooperării loiale și buneii administrări.
- 137 Recurentele susțin și că la punctele 313 și 314 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat susținerile lor, în măsura în care ele au reproșat Comisiei nu faptul că nu a consultat CMT cu privire la comunicarea privind obiecțiunile, ci faptul că nu a acționat în raport cu toate elementele de fapt necesare și în cooperare cu CMT.
- 138 Trebuie să se respingă acest al treilea aspect ca fiind inadmisibil, din moment ce, astfel cum subliniază avocatul general la punctul 41 din concluzii, recurentele nu indică elementele care ar fi fost denaturate sau erorile de analiză care ar fi fost săvârșite de Tribunal.
- 139 Având în vedere toate cele de mai sus, al șaselea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe erori de drept în aplicarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003

- 140 Prin intermediul celui de al șaptelea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în aplicarea articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Motivul este împărțit în două aspecte.

Cu privire la primul aspect al celui de al șaptelea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și legalității pedepselor

- 141 Prin intermediul primului aspect al celui de al șaptelea motiv, recurentele susțin, în esență, că Tribunalul a încălcat principiile securității juridice și legalității pedepselor garantate la articolul 7 din CEDO și la articolul 49 din cartă, statuând că, în mod întemeiat, Comisia le aplicase o amendă ca urmare a practicării foarfecii tarifare în litigiu. Recurentele invocă patru critici în această privință.
- 142 În cadrul primei critici, intitulată „existența unor precedente clare și previzibile”, recurentele se limitează să rezume conținutul punctelor 357-368 din hotărârea atacată, fără a identifica o eroare de drept săvârșită de Tribunal. În consecință, în lumina jurisprudenței constante amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre, trebuie să se respingă această primă critică ca fiind inadmisibilă.
- 143 În cadrul celei de a doua critici, recurentele se limitează să afirme că Tribunalul a încălcat principiile legalității pedepselor și securității juridice statuând la punctul 357 din hotărârea atacată că, în exercitarea puterii sale de apreciere, Comisia decide asupra oportunității de a aplica o amendă în cadrul specific fiecărei cauze.
- 144 În măsura în care privește încălcarea articolelor 6 și 7 din CEDO, această a doua critică trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 99 din prezenta hotărâre, din moment ce recurentele nu au invocat acest argument în fața Tribunalului.

- 145 În măsura în care recurentele invocă principiile legalității pedepselor și securității juridice, critica menționată trebuie să fie de asemenea respinsă ca fiind inadmisibilă, din moment ce recurentele nu își susțineau argumentația explicând în ce mod aceste principii ar lipsi Comisia de o marjă de apreciere atunci când decide să aplice o amendă pentru încălcarea normelor de concurență.
- 146 În cadrul celei de a treia critici, recurentele consideră că Tribunalul a săvârșit, la punctele 360 și 361 din hotărârea atacată, o eroare de drept constatând că Decizia 88/518/CEE a Comisiei din 18 iulie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului [102 TFUE] (IV/30.178 – Napier Brown – British Sugar) (JO L 284, p. 41) și Decizia Deutsche Telekom constituie precedente care clarifică condițiile de aplicare a articolului 102 TFUE practicilor de micșorare a marjei. În esență, recurentele susțin că deciziile menționate nu constituie precedente clare și previzibile, astfel încât ele nu puteau în mod rezonabil să prevadă interpretarea articolului 102 TFUE adoptată de Comisie în decizia în litigiu.
- 147 Trebuie amintit că principiile legalității pedepselor și securității juridice nu pot fi interpretate în sensul că interzic clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală, dar acestea se pot opune aplicării retroactive a unei noi interpretări a unei norme care prevede o încălcare (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, EU:C:2005:408, punctul 217).
- 148 Această situație se regăsește în special în cazul în care este vorba despre o interpretare jurisprudențială al cărei rezultat nu poate fi prevăzut în mod rezonabil la momentul săvârșirii încălcării, mai ales în lumina interpretării reținute la acel moment în jurisprudența referitoare la dispoziția legală în cauză (a se vedea Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, EU:C:2005:408, punctul 218 și jurisprudența citată).
- 149 În speță, trebuie să se constate că interpretarea reținută de Comisie în decizia în litigiu, potrivit căreia o practică de micșorare a marjei este contrară articolului 102 TFUE, era previzibilă la momentul la care încălcarea a fost săvârșită. Această previzibilitate ar rezulta din Deciziile 88/518 (Napier Brown) și Deutsche Telekom, precum și din efectele negative previzibile ale unei practici de micșorare a marjei asupra concurenței, după cum subliniază în mod întemeiat Tribunalul la punctele 358-362 din hotărârea atacată.
- 150 Pe de altă parte, în măsura în care această a treia critică se întemeiază pe Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569), trebuie amintit că comportamentul abuziv reproșat recurentelor, care constă într-o foarfecă tarifară, constituie o formă autonomă de abuz diferită de refuzul de furnizare, căruia nu îi sunt aplicabile criteriile stabilite în Hotărârea Bronner (EU:C:1998:569), astfel cum s-a precizat deja la punctul 75 din prezenta hotărâre.
- 151 Prin urmare, trebuie să se respingă această a treia critică ca fiind nefondată.
- 152 Prin intermediul celei de a patra critici, recurentele susțin că Tribunalul a conchis în mod eronat că metodologia utilizată de Comisie pentru a determina existența unei foarfeci tarifare era întemeiată în mod rezonabil pe precedente clare și previzibile. În special, recurentele critică raționamentul dezvoltat la punctele 363-369 din hotărârea atacată, în urma căruia Tribunalul a concluzionat în sensul că metodologia utilizată de Comisie pentru a determina existența unei foarfeci tarifare era previzibilă.
- 153 Trebuie să se constate că recurentele urmăresc, în esență, să repună în discuție aprecierea faptelor referitoare la previzibilitatea metodologiei utilizate de Comisie pentru a determina existența unei foarfeci tarifare, astfel încât această a patra critică trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă, în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre.
- 154 Având în vedere cele de mai sus, primul aspect al celui de al șaptelea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, întemeiat pe erori de drept în calificarea comportamentului lor drept încălcare săvârșită în mod intenționat sau din neglijență gravă

- 155 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, recurentelesusțin că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în calificarea comportamentului lor drept încălcare săvârșită în mod intenționat sau din neglijență gravă, în sensul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.
- 156 În ceea ce privește problema dacă încălcările au fost săvârșite în mod intenționat sau din neglijență și, din această cauză, sunt susceptibile să fie sancționate cu o amendă în temeiul articolului 15 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 17 sau al articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, rezultă din jurisprudența Curții că această condiție este îndeplinită de vreme ce întreprinderea în cauză nu poate să ignore faptul că are un comportament cu caracter anticoncurențial, indiferent dacă a avut sau nu a avut cunoștința de încălcarea normelor din tratat privind concurența (a se vedea Hotărârea Deutsche Telekom/Comisia, EU:C:2010:603, punctul 124 și jurisprudența citată).
- 157 Recurentelesusțin două critici în susținerea acestui al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv.
- 158 Prin intermediul unei prime critici, recurentelesusțin că nu puteau fi în măsură să prevadă caracterul anticoncurențial al comportamentului lor, din cauza unei lipse de previzibilitate, pe de o parte, a definiției pieței relevante reținute de Comisie, precum și, pe de altă parte, a naturii anticoncurențiale a politicii lor de prețuri.
- 159 În această privință, este necesar să se constate că recurentelesusțin, în esență, să repună în discuție aprecierea faptelor referitoare la previzibilitatea definirii pieței relevante, astfel încât această primă critică trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre.
- 160 În ceea ce privește natura anticoncurențială a politicii lor de prețuri, recurentelesusțin că nu puteau să prevadă acțiunea Comisiei în temeiul articolului 102 TFUE, având în vedere controlul și intervenția efectuate de autoritatea de reglementare națională asupra activităților lor.
- 161 Trebuie să se constate că acțiunea Comisiei în temeiul articolului 102 TFUE nu este subordonată, după cum s-a constatat la punctul 135 din prezenta hotărâre, unei examinări a intervențiilor realizate de autoritățile naționale de reglementare și, în consecință, ea este, în principiu, independentă de aceste intervenții. În aceste condiții, recurentelesusțin în mod valabil să invoce o lipsă de previzibilitate a acțiunii Comisiei ca urmare a intervențiilor realizate de autoritățile naționale de reglementare, astfel încât acest argument al primei critici trebuie respins ca nefondat.
- 162 Recurentelesusțin și punctul 341 din hotărârea atacată, prin care Tribunalul a constatat că controlul autorității de reglementare naționale se întemeia pe estimări *ex ante*, și nu pe costurile istorice reale ale recurentelor, astfel încât controlul respectiv nu putea să împiedice recurentelesusțin să prevadă că politica lor de prețuri avea o natură anticoncurențială.
- 163 Din moment ce recurentelesusțin nu stabilesc prin ce această constatare de ordin factual realizată de Tribunal a denaturat faptele, argumentele lor în această privință trebuie respinse ca fiind inadmisibile în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre.
- 164 Prin intermediul unei a doua critici, recurentelesusțin contestă respingerea de către Tribunal a argumentului lor potrivit căruia acțiunile CMT au putut crea încrederea legitimă în faptul că practicile lor tarifare erau conforme cu articolul 102 TFUE.

- 165 Astfel cum subliniază France Telecom, din moment ce prin susținerile exprimate de recurente în cadrul acestei a doua critici se urmărește contestarea aprecierilor de fapt realizate de Tribunal la punctele 349-351 din hotărârea atacată, trebuie să fie respinse ca fiind inadmisibile în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre.
- 166 În consecință, al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.
- 167 Având în vedere cele de mai sus, al șaptelea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al optulea motiv, întemeiat pe erori de drept în calcularea cuantumului amenzii

- 168 Prin intermediul celui de al optulea motiv, care cuprinde trei aspecte, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în calcularea cuantumului amenzii.

Cu privire la primul aspect al celui de al optulea motiv, întemeiat pe erori de drept în calificarea comportamentului recurentelor

- 169 Prin intermediul primului aspect al celui de al optulea motiv, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în calificarea comportamentului lor drept „încălcare foarte gravă” și invocă patru critici în această privință.
- 170 Prin intermediul primei critici, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în calificarea naturii încălcării în raport cu Liniile directoare din 1998.
- 171 În cadrul acestei prime critici, recurente nu indică în mod specific decât punctul 386 din hotărârea atacată, prin care Tribunalul a respins, amintind că practica decizională a Comisiei nu poate servi drept cadru juridic cu privire la amenziile în materie de concurență, argumentul potrivit căruia calificarea drept încălcare „gravă” reținută de Comisie în Decizia Deutsche Telekom ar fi trebuit aplicată comportamentului recurentelor, cel puțin până la publicarea la 14 octombrie 2003 a acestei decizii în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.
- 172 În această privință, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept la punctul menționat 386, din moment ce un abuz nu ar putea fi calificat drept „caracterizat” și, în consecință, nu ar putea fi calificat drept „încălcare foarte gravă” decât prin referire la deciziile anterioare, ceea ce ar reieși atât din Liniile directoare din 1998, cât și din decizia în litigiu.
- 173 Trebuie să se respingă acest argument ca fiind nefondat, întrucât punctul 386 din hotărârea atacată, astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia, trebuie interpretat coroborat cu punctul 383 din hotărârea menționată, care face trimitere la punctele 353-368 din aceeași hotărâre, în care Tribunalul constată că existau precedente care justifică calificarea drept abuz caracterizat.
- 174 În consecință, este necesar să se respingă această primă critică ca fiind nefondată, în măsura în care privește punctul 386 din hotărârea atacată, și ca fiind inadmisibilă în rest în lumina jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre, dat fiind că recurente nu indică punctele din hotărârea atacată care ar fi afectate eventual de o eroare de drept.
- 175 Prin intermediul celei de a doua critici, recurente contestă aprecierile de fapt realizate de Tribunal privind efectele concrete de excludere pe piața cu amănuntul și prejudiciul suferit de consumatori.

- 176 După cum susțin France Telecom și Comisia, din moment ce prin această a doua critică se urmărește contestarea aprecierilor de fapt realizate de Tribunal, ea trebuie, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre, să fie respinsă ca fiind inadmisibilă.
- 177 Prin intermediul celei de a treia critici, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept, la punctul 413 din hotărârea atacată, statuând că comportamentul lor putea fi calificat drept „foarte grav”, în timp ce piața geografică relevantă era limitată la teritoriul spaniol. Recurente invocă în această privință o încălcare a principiului nediscriminării, din moment ce calificarea reținută în Decizia Comisiei din 16 iulie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului [102 TFUE] (cazul COMP/38.233 – Wanadoo Interactive, denumită în continuare „Decizia Wanadoo”), precum și în Decizia Deutsche Telekom era cea de încălcare „gravă” pentru piețele geografice cu o întindere mai mare decât cea relevantă, și anume teritoriul german și, respectiv, teritoriul francez.
- 178 După cum subliniază în mod întemeiat Comisia, Tribunalul a statuat fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 413 din hotărârea atacată, că împrejurarea că piața geografică relevantă este limitată la teritoriul spaniol nu exclude calificarea drept încălcare „foarte gravă”. Simplul fapt că în Deciziile Deutsche Telekom și Wanadoo Comisia a calificat încălcările în cauză ca fiind „grave”, în condițiile în care piețele geografice relevante erau mai întinse decât cea relevantă în prezenta cauză, nu poate pune sub semnul întrebării această apreciere, calificarea unei încălcări ca fiind „gravă” sau „foarte gravă” nedepinzând numai de întinderea pieței geografice relevante, ci și, după cum a constatat în mod întemeiat Tribunalul la punctul 413 din hotărârea atacată, de alte criterii care caracterizează încălcarea.
- 179 În consecință, este necesar să se respingă această a treia critică ca fiind nefondată.
- 180 Prin intermediul celei de a patra critici, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept statuând că Comisia nu era obligată să moduleze calificarea încălcării înainte și după publicarea Deciziei Deutsche Telekom sau, cel puțin, să explice cum a luat în considerare gravitatea variabilă a încălcării în perioada avută în vedere în stabilirea cuantumului de plecare al amenzii.
- 181 Tribunalul a amintit fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 416 din hotărârea atacată, că, la stabilirea cuantumului amenzii în cazul încălcării normelor de concurență, Comisia își respectă obligația de motivare atunci când indică în decizia sa elementele de apreciere care i-au permis să determine gravitatea și durata încălcării fără să fie obligată să indice elementele cifrice referitoare la modul de calcul al amenzilor (a se vedea Hotărârea Weig/Comisia, C-280/98 P, EU:C:2000:627, punctele 43-46, Hotărârea Sarrió/Comisia, C-291/98 P, EU:C:2000:631, punctele 73-76, precum și Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctele 463-464).
- 182 În plus, Tribunalul a respins fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 420 din hotărârea atacată, critica recurentelor întemeiată pe o încălcare a obligației de motivare a Comisiei prin neluarea în considerare a gradului variabil de gravitate a încălcării și prin faptul că nu a făcut distincție între două perioade de încălcare. Astfel, Comisia și-a respectat obligația de motivare în sensul că a precizat, la punctele 739-750 din decizia în litigiu, motivele pentru care a calificat încălcarea săvârșită de recurente ca fiind „foarte gravă” pe întreaga perioadă a încălcării, chiar dacă comportamentul lor nu prezenta același grad de gravitate pe toată această perioadă, explicând în același timp diferențele dintre cauza Deutsche Telekom, în care încălcarea a fost calificată drept gravă, și prezenta cauză.
- 183 Desigur, ar fi fost de dorit ca Comisia să includă în decizia în litigiu o motivare care să depășească aceste cerințe, în special indicând elementele cifrice care au orientat luarea în considerare a gravității variabile a încălcării în stabilirea cuantumului de plecare al amenzii. Totuși, această posibilitate nu este de natură să modifice întinderea cerințelor care rezultă din obligația de motivare în ceea ce

privește decizia în litigiu (a se vedea în acest sens Hotărârea Weig/Comisia, EU:C:2000:627, punctul 47, Hotărârea Sarrió/Comisia, EU:C:2000:631, punctul 77, precum și Hotărârea Corus UK/Comisia, C-199/99 P, EU:C:2003:531, punctul 149).

- 184 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se respingă primul aspect al celui de al optulea motiv ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al optulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității, egalității de tratament și individualizării pedepselor, precum și a obligației de a controla motivarea deciziei în litigiu

- 185 Al doilea aspect al celui de al optulea motiv, care cuprinde patru critici, este întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității, egalității de tratament și individualizării pedepselor, precum și a obligației de a controla motivarea deciziei în litigiu.
- 186 Prin intermediul celei de a treia critici, care trebuie analizată în primul rând, recurente susțin că Tribunalul a încălcat principiul individualizării pedepselor prin faptul că nu a verificat dacă amenda a fost calculată ținând seama de situația proprie a recurenților.
- 187 Trebuie să se constate că această a treia critică nu identifică cu precizia necesară o eventuală eroare de drept săvârșită de Tribunal, nici punctele din hotărârea atacată care ar fi afectate eventual de o astfel de eroare de drept, astfel încât ea trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în lumina jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre.
- 188 Prin intermediul primei critici, recurente susțin că Tribunalul a încălcat principiul nediscriminării prin faptul că nu a ținut seama că împrejurările Deciziilor Deutsche Telekom și Wanadoo erau analoage celor care sunt la originea deciziei în litigiu și care au determinat amenzi cu un quantum de zece ori mai mic.
- 189 Or, după cum a amintit Tribunalul la punctul 425 din hotărârea atacată, Curtea s-a pronunțat în mod repetat în sensul că practica decizională anterioară a Comisiei nu servește drept cadru juridic cu privire la amenzile în materie de concurență și că deciziile referitoare la alte cauze nu au decât un caracter indicativ în ceea ce privește existența unor eventuale discriminări (Hotărârea Tomra Systems și alții/Comisia, C-549/10 P, EU:C:2012:221, punctul 104, precum și jurisprudența citată).
- 190 Astfel, faptul că în trecut Comisia a aplicat amenzi care se situau la un anumit nivel pentru anumite categorii de încălcări nu o poate împiedica să stabilească noi amenzi la un nivel mai ridicat dacă o înăsprire a sancțiunilor este considerată necesară pentru a asigura punerea în aplicare a politicii de concurență a Uniunii, aceasta rămânând definită numai de Regulamentul nr. 1/2003 (Hotărârea Tomra Systems și alții/Comisia, EU:C:2012:221, punctul 105, precum și jurisprudența citată).
- 191 În consecință, în mod întemeiat Tribunalul a respins la punctul 427 din hotărârea atacată argumentația întemeiată pe comparația dintre amenda aplicată recurenților și amenzile impuse de Comisie în alte decizii în materia concurenței și a conchis că nu poate fi constatată în speță nicio încălcare a principiului egalității de tratament.
- 192 Prin intermediul celei de a doua critici, recurente susțin că Tribunalul a încălcat principiul proporționalității prin faptul că nu a constatat că quantumul de plecare al amenzii, stabilit la 90 de milioane de euro, era disproporționat. În această privință, recurente subliniază, pe de o parte, că quantumul de plecare este al doilea cel mai ridicat stabilit în materia abuzului de poziție dominantă și, pe de altă parte, că quantumul final al amenzii era de 12,5 ori și, respectiv, de 11,25 ori mai mare decât al celei aplicate Deutsche Telekom și Wanadoo pentru comportamente abuzive similare.

- 193 În plus, prin intermediul celei de a patra critici, recurentele afirmă că Tribunalul și-a încălcat obligația de a controla motivarea deciziei în litigiu pronunțându-se în sensul că Comisia nu era obligată să își motiveze cu o deosebită grijă decizia de a impune în prezenta cauză o amendă cu un quantum mult mai mare decât al celor aplicate în Deciziile Wanadoo și Deutsche Telekom, având în vedere similitudinea acestor trei cauze.
- 194 În ceea ce privește controlul obligației de motivare, trebuie constatat că, deși este cert că Comisia a explicat la punctele 739-750 din decizia în litigiu diferențele dintre cauza Deutsche Telekom și prezenta cauză, ea nu a furnizat decât puține precizări cu privire la motivele care justifică decizia de a aplica în speță o amendă cu un quantum mult mai mare decât al celor stabilite în Deciziile Wanadoo și Deutsche Telekom. În special, Comisia ar fi putut preciza metodologia utilizată pentru stabilirea quantumului de plecare, asemănător cu ceea ce prevăd Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264), care nu erau aplicabile la momentul faptelor relevante.
- 195 Cu toate acestea, Tribunalul a amintit fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 434 din hotărârea atacată, că Comisia și-a îndeplinit obligația de motivare întrucât a indicat în decizia în litigiu elementele de apreciere care i-au permis să determine gravitatea și durata încălcării. În aceste condiții, tot în mod întemeiat Tribunalul a considerat că ea nu era obligată să indice elementele cifrice referitoare la modul de calculare a amenzii, în temeiul jurisprudenței amintite la punctele 181 și 183 din prezenta hotărâre.
- 196 În ceea ce privește proporționalitatea amenzii aplicate recurentelor, Tribunalul a considerat în mod întemeiat la punctul 429 din hotărârea atacată că „principiul proporționalității presupune că amenda trebuie stabilită de Comisie proporțional cu elementele luate în considerare pentru a se aprecia gravitatea încălcării”.
- 197 În cadrul acestei a patra critici, recurentele afirmă și că Tribunalul a încălcat articolul 6 din CEDO întrucât nu a exercitat controlul de fond la care este obligat în ceea ce privește proporționalitatea quantumului de plecare al amenzii.
- 198 Astfel cum s-a precizat la punctul 44 din prezenta hotărâre, controlul legalității prevăzut la articolul 263 TFUE este completat de o competență de fond în ceea ce privește amenzile și penalitățile cu titlu cominatoriu aplicate de Comisie pentru încălcarea normelor de concurență, conform articolului 261 TFUE. Articolul 17 din Regulamentul nr. 17, înlocuit de articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, prevede că Curtea are plenitudine de competență cu privire la acțiunile formulate împotriva deciziilor prin care Comisia a stabilit o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu, ceea ce implică faptul că poate elimina, reduce sau mări amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată.
- 199 Articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, care a înlocuit articolul 15 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 17, prevede că quantumul amenzii trebuie stabilit în funcție de gravitatea și durata încălcării.
- 200 Din considerațiile care precedă rezultă că, pentru a respecta cerințele unui control de fond în sensul articolului 47 din cartă în ceea ce privește amenda, instanța Uniunii este obligată, în exercitarea competențelor prevăzute la articolele 261 TFUE și 263 TFUE, să examineze orice critică, de drept sau de fapt, prin care se urmărește să se demonstreze că quantumul amenzii nu este adecvat în raport cu gravitatea și durata încălcării.

- 201 În această privință, trebuie arătat că, la punctul 431 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit că metodologia menționată la punctul 1 A din Liniile directe din 1998 respectă o logică forfetară, potrivit căreia cuantumul de plecare al amenzii, stabilit în funcție de gravitatea încălcării, este calculat în funcție de natura încălcării, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante.
- 202 Aplicând aceste criterii și făcând trimitere la punctele 371-421 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat, la punctul 432 din hotărârea atacată, că cuantumul de plecare al amenzii de 90 de milioane de euro nu era disproporționat, luând în considerare faptul că, pe de o parte, comportamentul recurenților constituie un abuz caracterizat pentru care există precedente și care compromise obiectivul creării unei piețe interne pentru rețelele și serviciile de telecomunicații, și, pe de altă parte, că abuzul amintit a avut un impact semnificativ pe piața de comercializare cu amănuntul spaniolă.
- 203 Deși este cert că Tribunalul a omis să constate că Comisia nu a prezentat în decizia în litigiu metodologia pe care a utilizat-o pentru stabilirea cuantumului de plecare al amenzii, în modul prevăzut de Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003, care nu erau aplicabile la momentul faptelor relevante, o astfel de omisiune nu este suficientă totuși pentru a se considera că Tribunalul a săvârșit o eroare în controlul proporționalității acestui quantum, pe care l-a efectuat pe baza criteriilor enumerate la punctul 432 din hotărârea atacată.
- 204 Reiese din cele de mai sus că, în examinarea argumentelor recurenților care urmăresc să demonstreze că cuantumul de plecare al amenzii era disproporționat, Tribunalul a exercitat în mod efectiv competențele prevăzute la articolele 261 TFUE și 263 TFUE într-un mod conform cu cerințele unui control de fond în sensul articolului 47 din cartă, examinând toate criticile, de drept sau de fapt, invocate de recurenți și care urmăreau să demonstreze că cuantumul amenzii nu era adecvat în raport cu gravitatea și durata încălcării. În cursul examinării criticilor respective, Tribunalul s-a pronunțat totuși în sensul că niciunul dintre argumentele invocate de recurenți nu justifică o reducere a acestui quantum de plecare.
- 205 În măsura în care, prin intermediul acestei critici, recurenții contestă aprecierea caracterului proporționat al cuantumului de plecare al amenzii în raport cu împrejurări de fapt pertinente, efectuată de Tribunal la punctul 432 din hotărârea atacată, este necesar să se amintească că, atunci când se pronunță cu privire la chestiuni de drept în cadrul unui recurs, nu este de competența Curții să substituie, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului cu propria apreciere, atunci când acesta se pronunță, în exercitarea competenței sale de fond, asupra cuantumului amenzilor aplicate unor întreprinderi ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii. Astfel, Curtea ar trebui să constate o eroare de drept săvârșită de Tribunal, ca urmare a caracterului inadecvat al cuantumului unei amenzi, doar în măsura în care aceasta ar aprecia că nivelul sancțiunii este nu numai inadecvat, ci și excesiv, până la a fi disproporționat (a se vedea în acest sens Hotărârea E.ON Energie/Comisia, EU:C:2012:738, punctele 125 și 126, Hotărârea Quinn Barlo și alții/Comisia, C-70/12 P, EU:C:2013:351, punctul 57, și Hotărârea Koninklijke Wegenbouw Stevin/Comisia, C-586/12 P, EU:C:2013:863, punctul 33, precum și jurisprudența citată).
- 206 În speță, trebuie să se constate că recurenții nu au demonstrat în ce mod ar fi excesiv cuantumul de plecare de 90 de milioane de euro reținut de Comisie în decizia în litigiu, astfel încât să fie disproporționat în sensul jurisprudenței avute în vedere la punctul anterior din prezenta hotărâre.
- 207 Din considerațiile care precedă rezultă că al doilea aspect al celui de al optulea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al treilea aspect al celui de al optulea motiv, întemeiat pe erori de drept în examinarea majorării cuantumului de plecare în scop de descurajare, a calificării comportamentului recurentelor drept „încălcare de lungă durată”, precum și a reducerii amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante

- 208 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al optulea motiv, recurente susțin că Tribunalul a săvârșit erori de drept în examinarea majorării cuantumului de plecare al amenzii în scop de descurajare, a calificării comportamentului recurentelor drept „încălcare de lungă durată”, precum și a reducerii amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante.
- 209 În ceea ce privește prima critică, întemeiată pe erori de drept în examinarea majorării cuantumului de plecare al amenzii în scop de descurajare, recurente invocă argumentele următoare.
- 210 Pe de o parte, recurente susțin că Tribunalul a încălcat principiile nediscriminării și proporționalității, validând majorarea cuantumului de plecare în scop de descurajare, în timp ce puterea lor economică era comparabilă cu cea a întreprinderilor vizate în Deciziile Wanadoo și Deutsche Telekom, în care Comisia nu a impus o astfel de majorare.
- 211 În lumina jurisprudenței amintite la punctele 189 și 190 din prezenta hotărâre, Tribunalul a respins în mod întemeiat la punctul 441 din hotărârea atacată acest argument întemeiat pe practica decizională a Comisiei, dat fiind că ea nu poate servi drept cadru juridic cu privire la amenziile în materie de concurență.
- 212 Pe de altă parte, recurente afirmă că Tribunalul a validat raționamentul Comisiei prin simple trimiteri generale la considerente ale deciziei în litigiu, fără a examina caracterul adecvat al factorului multiplicator de 25 %, și aceasta cu încălcarea obligației care îi revine de a exercita un control de fond.
- 213 În această privință, trebuie amintit că exercitarea competenței de fond prevăzute la articolul 261 TFUE și la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003 nu echivalează cu un control din oficiu și trebuie subliniat că procedura în fața instanțelor Uniunii este contradictorie. Cu excepția motivelor de ordine publică pe care instanța este ținută să le examineze din oficiu, cum ar fi lipsa de motivare a deciziei în litigiu, sarcina de a invoca motive împotriva acestuia din urmă și de a prezenta elemente de probă în susținerea acestor motive revine reclamantului (Hotărârea Chalkor/Comisia, EU:C:2011:815, punctul 64, precum și Hotărârea KME Germany și alții/Comisia, C-389/10 P, EU:C:2011:816, punctul 131).
- 214 Or, trebuie să se constate că Tribunalul a examinat la punctele 438-441 din hotărârea atacată modul în care Comisia a motivat majorarea cuantumului de plecare al amenzii și a constatat că aceasta se întemeia, în mod legal, pe datele cuprinse în decizia în litigiu cu privire la puterea economică a recurentelor. Procedând astfel, Tribunalul a exercitat competențele prevăzute la articolele 261 TFUE și 263 TFUE într-un mod conform cu cerințele unui control de fond, examinând toate criticile, de drept sau de fapt, invocate de recurente în acest context.
- 215 Din ceea ce precedă rezultă că prima critică trebuie respinsă ca fiind nefondată.
- 216 A doua critică a recurentelor este întemeiată pe erori de drept în examinarea calificării comportamentului recurentelor drept „încălcare de lungă durată”.
- 217 În ceea ce privește data de începere a încălcării, recurente susțin că Tribunalul a omis în mod eronat să distingă perioada care precedă Decizia Deutsche Telekom de cea care este ulterioară acestei decizii și să aprecieze gravitatea încălcării în raport cu fiecare perioadă, încălcând astfel principiul nediscriminării și obligația sa de a exercita un control de fond.

- 218 Trebuie să se constate că acest argument trebuie respins ca fiind inoperant, în măsura în care recurentele se limitează să susțină că Tribunalul ar fi trebuit să distingă două perioade de încălcare în funcție de pretinsa intensitate variabilă a încălcării, fără să explice cum ar fi astfel redusă durata încălcării.
- 219 Recurentele susțin și că Tribunalul a denaturat susținerile lor, fără totuși să identifice cu precizia necesară elementele care ar fi fost denaturate sau erorile de analiză care ar fi fost săvârșite de Tribunal. În consecință, este necesar, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre, să se respingă acest argument ca fiind inadmisibil.
- 220 În ceea ce privește data de încetare a încălcării, Tribunalul a constatat, potrivit recurentelor, că Comisia nu dovedise existența încălcării decât până în primul semestru al anului 2006. În consecință, recurentele susțin că Tribunalul a răsturnat sarcina probei statuând că ele nu făcuseră dovada lipsei foarfecii tarifare în cursul celui de al doilea semestru al anului 2006, în timp ce revenea Comisiei sarcina de a dovedi existența încălcării.
- 221 Din cuprinsul punctului 451 din hotărârea atacată rezultă că Tribunalul a constatat, în temeiul elementelor dosarului care nu au fost contestate de recurente, că atât prețurile cu ridicata, cât și prețurile cu amănuntul ale Telefónica de España SAU au rămas neschimbate între luna septembrie 2001 și 21 decembrie 2006, data de încetare a încălcării, și aceasta fără ca recurentele să fi invocat o oarecare modificare a costurilor luate în considerare de Comisie. Procedând astfel, Tribunalul nu a răsturnat sarcina probei, ci a realizat în mod corect o apreciere a elementelor de probă care i-au fost prezentate, după cum susține avocatul general la punctul 171 din concluzii.
- 222 În consecință, a doua critică trebuie respinsă ca fiind în parte inadmisibilă, în parte inoperantă și în parte nefondată.
- 223 A treia critică este întemeiată pe erori de drept în examinarea reducerii amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante.
- 224 În primul rând, recurentele afirmă că Tribunalul a aplicat un „criteriu juridic eronat” considerând că neglijența lor era extrem de gravă, în scopul aprecierii caracterului adecvat al reducerii de 10 % care le-a fost acordată de Comisie în temeiul încrederii legitime.
- 225 Trebuie să se constate că Tribunalul a efectuat la punctul 459 din hotărârea atacată aprecieri de fapt privind gradul de neglijență a recurentelor. Prin urmare, acest argument trebuie respins ca fiind inadmisibil în lumina jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre.
- 226 În al doilea rând, recurentele contestă punctul 461 din hotărârea atacată, prin care Tribunalul s-a referit, în examinarea pretinsului caracter nou al cauzei, la raționamentul său privind existența unor precedente clare și previzibile. În această privință, Tribunalul ar fi aplicat un criteriu vădit eronat, și anume cel al securității juridice, și nu ar fi ținut seama că una dintre circumstanțele atenuante definite de Liniile directe din 1998 este existența unei îndoieli rezonabile a întreprinderii cu privire la caracterul ilicit al comportamentului său. Or, potrivit recurentelor, o astfel de îndoială rezonabilă a existat cel puțin până în luna octombrie 2003, data publicării Deciziei Deutsche Telekom, și a persistat până la pronunțarea Hotărârii TeliaSonera Sverige (EU:C:2011:83).
- 227 În această privință, este necesar să se constate că existența unei îndoieli rezonabile a recurentelor constituie o problemă de fapt care ține numai de puterea de apreciere a Tribunalului, astfel încât această a patra critică trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 84 din prezenta hotărâre.
- 228 În consecință, al treilea aspect al celui de al optulea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil, în parte inoperant și în parte nefondat.

229 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se respingă al optulea motiv ca fiind în parte inadmisibil, în parte inoperant și în parte nefondat.

Cu privire la al zecelea motiv, întemeiat pe încălcarea obligației de a exercita un control de fond în sensul articolului 6 din CEDO în ceea ce privește stabilirea amenzii

230 Prin intermediul celui de al zecelea motiv, recurentelesusțin că Tribunalul și-a încălcat obligația de a realiza un control de fond în sensul articolului 6 din CEDO în ceea ce privește stabilirea amenzii, întrucât ar fi omis să exercite competența de fond prevăzută la articolul 261 TFUE și la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003.

231 Trebuie să se constate că, în cadrul acestui al zecelea motiv, recurenteles nu indică cu precizia necesară elementele criticate din hotărârea atacată, ci se limitează să afirme în mod general și nesusținut că Tribunalul ar fi trebuit să realizeze o examinare a tuturor elementelor de probă și a tuturor împrejurărilor de fapt pertinente pentru a aprecia caracterul adecvat al amenzii. Este necesar totuși să se sublinieze că argumentația dezvoltată în susținerea acestui motiv, referitoare la încălcarea obligației de a exercita un control de fond, a fost deja examinată în cadrul celorlalte motive, în măsura în care recurenteles au indicat cu precizia necesară elementele criticate din hotărârea atacată.

232 În consecință, acest al zecelea motiv trebuie respins ca fiind inadmisibil, în temeiul jurisprudenței amintite la punctele 29 și 30 din prezenta hotărâre.

233 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că recursul trebuie respins în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

234 În temeiul articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

235 În temeiul articolului 140 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, Curtea poate dispune ca un intervenient să suporte propriile cheltuieli de judecată.

236 Întrucât recurenteles au căzut în pretenții, este necesar, în conformitate cu concluziile Comisiei, să fie obligate la plata cheltuielilor de judecată.

237 France Telecom, Ausbanc Consumo și ECTA, interveniente, suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursul.**
- 2) **Obligă Telefónica SA și Telefónica de España SAU la plata cheltuielilor de judecată.**
- 3) **France Telecom España SA, Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc Consumo) și European Competitive Telecommunications Association suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături